

Π.3.1.4 *Ολοκληρωμένα παραδείγματα εκπαιδευτικών σεναρίων ανά γνωστικό αντικείμενο με εφαρμογή των αρχών σχεδίασης*

**Παραδειγματικό σενάριο
στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας**

Γνωριμία με ποικίλους τύπους της περίληψης

ΕΛΕΝΗ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.1.4 *Ολοκληρωμένα παραδείγματα εκπαιδευτικών σεναρίων ανά γνωστικό αντικείμενο με εφαρμογή των αρχών σχεδίασης*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Περιεχόμενα

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ	4
ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	4
ΣΤΟΧΟΙ – ΣΚΕΠΤΙΚΟ	5
<i>Γνώσεις για τον κόσμο και στάσεις, αξίες, πεποιθήσεις</i>	5
<i>Γνώσεις για τη γλώσσα</i>	5
<i>Γλώσσα και γραμματισμοί</i>	6
ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	7
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ – ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	8
<i>1^η φάση: Οριοθέτηση θέματος, διαμόρφωση ομάδων, 1 διδ. ώρα, σχολική αίθουσα</i>	8
<i>2^η φάση: Διερεύνηση, 2 διδ. ώρες, εργαστήριο Η/Υ</i>	9
<i>3^η φάση: Δημιουργία παρουσίασης, 2 διδ. ώρες, εργαστήριο Η/Υ</i>	10
<i>4^η φάση: Παρουσίαση αποτελεσμάτων, 1-2 διδ. ώρες, σχολική αίθουσα</i>	11
<i>5^η φάση: Σύνταξη κειμένου, 2 διδ. ώρες, εργαστήριο Η/Υ</i>	11
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	12
ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	13
ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ	24
ΚΡΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	24
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	25
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	26

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Τίτλος: Γνωριμία με ποικίλους τύπους της περίληψης

Δημιουργός: Ε. Βλαχογιάννη

Μάθημα: Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη: Στη Β΄ Λυκείου, στο πλαίσιο της ειδικής αναλυτικής ενότητας για τη διδασκαλία της περίληψης. Η παραγωγή, ωστόσο, περιληπτικού κειμένου είναι ζητούμενο όλων των τάξεων του Λυκείου και οι περισσότεροι φιλόλογοι συνήθως διαθέτουν χρόνο για τη διδασκαλία της τόσο στην Α΄ όσο και στη Γ΄ Λυκείου. Όπως αναφέρεται στις [Οδηγίες για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας της Α΄ τάξης Γενικού Λυκείου για το σχ. έτος 2012-2013](#): 5, αν και η περίληψη δε διδάσκεται ως αυτοσκοπός, μπορεί να συνδέεται με συγκεκριμένου τύπου πρακτικές γραμματισμού (π.χ. για την αξιοποίηση δύο ή περισσότερων κειμένων ως πηγών, προκειμένου να παραχθεί ένα άλλο κείμενο) αλλά και να γίνεται εστίαση σε αυτήν ως κειμενικό είδος, όταν συνδέεται με περιστάσεις που το απαιτούν (π.χ. περίληψη εργασίας για μαθητικό συνέδριο). Στο νέο [Πρόγραμμα Σπουδών Νεοελληνικής Γλώσσας Α΄ Λυκείου](#): 2163 αναφέρεται επίσης ως ενδεικτική πρακτική η σύνταξη περιλήψεων με συγκεκριμένο σκοπό (π.χ. για τη συγγραφή ευρύτερου κειμένου).

Ενότητα: *Περίληψη*

Χρονική διάρκεια: 8-9 διδ. ώρες

Υλικοτεχνική υποδομή: εργαστήριο ηλεκτρονικών υπολογιστών (Η/Υ), βιντεοπροβολέας ή διαδραστικός πίνακας

Προϋποθέσεις υλοποίησης για εκπαιδευτικό και μαθητή: Προβλέπεται η διάθεση αρκετών (8-9) διδακτικών ωρών, για το μεγαλύτερο μέρος των οποίων (6) είναι απαραίτητη η αξιοποίηση του εργαστηρίου των Η/Υ. Η εμπλοκή των μαθητών σε διερευνητική διαδικασία στο πλαίσιο τετραμελών ομάδων θα διευκολυνόταν από προϋπάρχουσα εμπειρία των μαθητών και του εκπαιδευτικού στον τρόπο αυτό οργάνωσης της διδασκαλίας.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Οι μαθητές στον χώρο του εργαστηρίου Η/Υ εμπλέκονται σε ομαδική διερευνητική διαδικασία. Διερευνούν τα χαρακτηριστικά άλλων, πλην της σχολικής, τύπων της περίληψης που ικανοποιούν αυθεντικές επικοινωνιακές ανάγκες, την περίληψη λογοτεχνικής αφήγησης, κινηματογραφικής πλοκής και την περίληψη επιστημονικής ανακοίνωσης και κατανοούν ότι τα κειμενικά είδη δεν είναι αποστειρωμένες γλωσσικές ασκήσεις και αμετάβλητες φόρμες, αλλά συσχετίζονται με συγκεκριμένες κοινωνικές πρακτικές. Οργανώνουν κατάλληλα τα αποτελέσματά τους και τα παρουσιάζουν αξιοποιώντας το λογισμικό παρουσίασης. Τέλος, συντάσσουν κείμενο ανάλογο με αυτά που μελέτησαν για την κάλυψη συγκεκριμένης επικοινωνιακής ανάγκης.

ΣΤΟΧΟΙ – ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Γνώσεις για τον κόσμο και στάσεις, αξίες, πεποιθήσεις

Αναμένεται να κατανοήσουν οι μαθητές ότι:

- τα κείμενα δεν είναι αποστειρωμένες, αμετάβλητες φόρμες αλλά ζωντανές δομές, που ανταποκρίνονται σε αυθεντικές επικοινωνιακές ανάγκες και συναρτώνται στενά με κοινωνικές πρακτικές
- οι κειμενικές διαφοροποιήσεις και μεταβολές αντικατοπτρίζουν την ποικιλία των συνθηκών επικοινωνίας και των κοινωνικών πρακτικών.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Αναμένεται οι μαθητές:

- να γνωρίσουν τα χαρακτηριστικά άλλων, πλην της σχολικής, τύπων περίληψης που ικανοποιούν αυθεντικές επικοινωνιακές ανάγκες, των λεγόμενων «χρηστικών» περιλήψεων (Πολίτης 2000), ειδικότερα της περίληψης λογοτεχνικής αφήγησης, κινηματογραφικής πλοκής και της περίληψης επιστημονικής ανακοίνωσης (abstract)
- να κατανοήσουν τη λειτουργία της περίληψης ως δομικού στοιχείου άλλων κειμενικών ειδών, συγκεκριμένα της λογοτεχνικής και κινηματογραφικής κριτικής

- να συσχετίζουν την υφολογική διαφοροποίηση με την εκάστοτε κοινωνική πρακτική και να προσαρμόζουν το κείμενό τους, προκειμένου να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά σε συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο
- να κατανοήσουν τα χαρακτηριστικά του πολυτροπικού λόγου: χρήση διαφορετικών σημειωτικών πόρων και λειτουργικός συνδυασμός τους.

Γλώσσα και γραμματισμοί

Γλωσσικός – Κλασικός γραμματισμός

Επιδιώκεται η εξοικείωση με τους τύπους της «χρηστικής» περίληψης. Οι μαθητές δεν προσεγγίζουν τα κειμενικά είδη ως αμετάβλητες φόρμες αλλά ως στενά εξαρτώμενα και μεταβαλλόμενα από το εκάστοτε επικοινωνιακό πλαίσιο και από ευρύτερα καταστασιακά δεδομένα.

Νέοι Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές:

- να ασκηθούν στη διερεύνηση κατάλληλου γλωσσικού υλικού για την ανεύρεση απαντήσεων στο θέμα που τους έχει δοθεί. Χρειάζεται, βεβαίως, να σημειωθεί ότι η διερεύνηση πραγματοποιείται εντός συγκεκριμένου corpus κειμένων που δίνεται από τον διδάσκοντα. Δεν αξιοποιείται ο παγκόσμιος ιστός, επιλογή περισσότερο απαιτητική μεν, που ασκεί ωστόσο περισσότερο σε δεξιότητες ανεύρεσης και αξιοποίησης του κατάλληλου υλικού.
- να ασκηθούν στην παρουσίαση των απόψεων και των συμπερασμάτων τους με την αξιοποίηση των νέων μέσων πρακτικής γραμματισμού, ειδικότερα του λογισμικού παρουσίασης. Με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού εξοικειώνονται με την παραγωγή ηλεκτρονικού κειμένου αφαιρετικού και πολυτροπικού και την προφορική του υποστήριξη και συμπλήρωση.
- να ασκηθούν στη συνεργατική παραγωγή λόγου εκμεταλλευόμενοι τις δυνατότητες του επεξεργαστή κειμένου και τη διευκόλυνση που παρέχει η ρευστότητα του ηλεκτρονικού κειμένου.
- να μνηθούν στην αντιμετώπιση του γραψίματος όχι ως μιας εφάπαξ αλλά μιας δυναμικής διαδικασίας, που οδηγεί σε διαρκείς αλλαγές του κειμένου.

Κριτικός Γραμματισμός

Με την παρούσα εκδοχή επιδιώκεται η καλλιέργεια του κριτικού γραμματισμού. Οι μαθητές μαθαίνουν να συσχετίζουν τις κειμενικές επιλογές με το πλαίσιο επικοινωνίας και τις κοινωνικές πρακτικές. Αντιλαμβάνονται ότι οι αλλαγές στα κείμενα αντανακλούν τις αλλαγές στην κοινωνική πραγματικότητα και το αντίστροφο.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η οικοδόμηση της νέας γνώσης γίνεται μέσα σε ομαδοσυνεργατικό πλαίσιο. Η καθοδήγηση, χωρίς να είναι ασφυκτική, προσδιορίζει αναλυτικά τα βήματα για την πραγματοποίηση της εργασίας. Τίθενται και «ανοιχτά» ερωτήματα επιτρέποντας ουσιαστικότερη διερευνητική διαδικασία.

Υπηρετείται, επίσης, η προσέγγιση της *διδασκαλίας με βάση τα κειμενικά είδη* στη μη ρυθμιστική εκδοχή της. Οι μαθητές δεν ασκούνται στην εκμάθηση και την αναπαραγωγή σταθερών κειμενικών προτύπων, δεν εστιάζουν σε έναν κανόνα, στον οποίο υπακούει η κειμενική οργάνωση, αλλά στη διαφοροποίηση που δημιουργεί η ποικιλότητα της επικοινωνιακής περίπτωσης και της εκάστοτε κοινωνικής πρακτικής. Η κριτική υιοθέτηση της εν λόγω προσέγγισης επιβάλλεται από την κειμενική πραγματικότητα της σύγχρονης εποχής, χαρακτηριστικό της οποίας είναι η αποσταθεροποίηση των κειμενικών ειδών και η υβριδοποίησή τους (Κουτσογιάννης 2010).

Υιοθετούνται, επίσης, στοιχεία του κινήματος των *Πολυγραμματισμών*, καθώς οι μαθητές ασκούνται στη λειτουργική αξιοποίηση ηλεκτρονικών μέσων πρακτικής γραμματισμού (επεξεργαστής κειμένου και λογισμικό παρουσίασης) και μούνται σε γνωρίσματα της νέας κειμενικής πραγματικότητας. Κύριο χαρακτηριστικό του νέου επικοινωνιακού πλαισίου είναι η πολυτροπικότητα, δηλαδή η αξιοποίηση πολλών σημειωτικών τρόπων (γλώσσα, εικόνα, ήχος, video κλπ.), μεταξύ των οποίων κατανέμεται το νόημα (Kress 2000, 116). Η κατανόηση και η παραγωγή πολυτροπικών κειμένων δεν είναι απλή υπόθεση, γιατί λείπει το θεωρητικό υπόβαθρο. Οι προσπάθειες δημιουργίας γραμματικών αντίστοιχων με αυτήν του γλωσσικού τρόπου είναι πρόσφατες, περιορισμένες και αναφέρονται σε κάθε τρόπο ξεχωριστά (μόνο στη γλώσσα, στην εικόνα, στον ήχο· Κουτσογιάννης 2005).

Σημαντικό είναι να τονιστεί ότι η συνύπαρξη των σημειωτικών τρόπων χρειάζεται να είναι λειτουργική και όχι αθροιστική (Κουτσογιάννης 2010, 76). Επομένως, η επικοινωνιακή «ισχύς», ζητούμενο της γλωσσικής διδασκαλίας, μετατίθεται από τον απόλυτο έλεγχο ενός τρόπου επικοινωνίας στον έλεγχο του συνδυασμού των πολλαπλών επιλογών επικοινωνίας (Kress 2000: 116).

Επιπλέον, η παραγωγή γραπτού λόγου δεν αντιμετωπίζεται ως μία εφάπαξ και στατική αλλά ως μια δυναμική διαδικασία. Τα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα παραγωγής λόγου – λογισμικό παρουσίασης (για τη δόμηση της παρουσίασης) και επεξεργαστή κειμένου (για την παραγωγή του τελικού κειμένου) διευκολύνουν την αντιμετώπιση του γραψίματος ως μιας δυναμικής-μη στατικής διαδικασίας (Κουτσογιάννης 1998, 20). Η ευκολία της αλλαγής και του εμπλουτισμού επιτρέπει μεγαλύτερο πειραματισμό και δίνει στη διαδικασία περισσότερο παιγνιώδη και λιγότερο επαχθή χαρακτήρα.

Δίνεται έμφαση, τέλος, στην παραγωγή λόγου ως συνεργατική διαδικασία. Αυτή διευκολύνεται από την αξιοποίηση των λογισμικών γενικής χρήσης (επεξεργαστής κειμένου και λογισμικό παρουσίασης: Κουτσογιάννης: 1998). Η ρευστότητα του ηλεκτρονικού κειμένου απελευθερώνει από τις πρακτικές δυσκολίες του χειρόγραφου (μουτζούρες, νεότερες προσθήκες με «αστεράκια», γράψιμο από την αρχή του κειμένου) και ενισχύει τον συλλογικό πειραματισμό.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ – ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

1^η φάση: Οριοθέτηση θέματος, διαμόρφωση ομάδων, 1 διδ. ώρα, σχολική αίθουσα

Τίθεται αρχικά το θέμα προς διερεύνηση και συζητείται ο τρόπος προσέγγισής του. Στη συνέχεια γίνεται η διαμόρφωση των ομάδων. Προτείνεται η τετραμελής ομάδα για την ανάπτυξη σύνθετης αλληλεπίδρασης μεταξύ των μελών αλλά και για την εξοικείωση των μαθητών με τη συνεργασία σε ένα απαιτητικό κοινωνικό πλαίσιο. Η διαδικασία στην οποία θα εμπλακούν οι μαθητές είναι απαιτητική και οι διαφορετικές «φωνές» είναι αναγκαίες. Με αυτό το μέγεθος ομάδας, επίσης, είναι εφικτός και ο ενδοομαδικός επιμερισμός των εργασιών, ιδίως στη 2^η φάση, της διερεύνησης με την ανάθεση προς μελέτη διαφορετικών κειμενικών πηγών. Ο διδάσκων, αν το κρίνει σκόπιμο, μπορεί να επιλέξει μικρότερο αριθμό μελών, επιλογή που διευκολύνει

λιγότερο εξοικειωμένους με την ομαδική εργασία μαθητές και απαιτεί λιγότερο χρόνο.

Αναφορικά με τη σύνθεση των ομάδων, ιδανικό θα ήταν αυτή να είναι ανομοιογενής. Σε αρχικές, ωστόσο, «δοκιμές» της ομαδοσυνεργατικής καλό είναι να λαμβάνεται υπόψη και η επιθυμία των μαθητών. Η σύνθεση των ομάδων θα μπορούσε να γίνει και βάσει των ενδιαφερόντων των μαθητών: οι βιβλιόφιλοι να αναλάβουν την περίληψη της λογοτεχνικής αφήγησης, οι κινηματογραφόφιλοι της κινηματογραφικής πλοκής και οι λάτρεις της επιστημονικής σκέψης την περίληψη της επιστημονικής ανακοίνωσης (abstract). Λόγω της προσέγγισης που υιοθετείται, της φύσης του μαθήματος και της ηλικίας των μαθητών, επιλέγεται να μην οριστούν και ανατεθούν από τον διδάσκοντα ρόλοι στα μέλη των ομάδων. Θα αναδυθούν στη φάση της αυτοοργάνωσης των μαθητών, ανάλογα με τις ανάγκες της εργασίας και δε χρειάζεται να είναι «στεγανοί».

2^η φάση: Διερεύνηση, 2 διδ. ώρες, εργαστήριο Η/Υ

Οι μαθητές έχουν γνωρίσει ήδη τη λεγόμενη σχολικού τύπου περίληψη που είναι συνήθως συγκεκριμένης έκτασης, ακολουθεί τη σειρά των παραγράφων του αρχικού κειμένου, δεν παρουσιάζει ιδιαίτερη διαρθρωτική, υφολογική ή άλλη διαφοροποίηση ανάλογα με το ποικίλο επικοινωνιακό πλαίσιο (η προθετικότητα του κειμένου δηλώνεται με τυπικές φράσεις στην αρχή και το τέλος του κειμένου) και ο συντάκτης είναι πάντα διαφορετικός από τον συγγραφέα του πρωτότυπου κειμένου.

Η διερεύνησή τους αφορά άλλους, πλην της σχολικής, τύπους περίληψης, που ικανοποιούν αυθεντικές επικοινωνιακές ανάγκες: την περίληψη λογοτεχνικής αφήγησης, κινηματογραφικής πλοκής και την περίληψη επιστημονικής ανακοίνωσης. Ειδικότερα, διερευνούν τα χαρακτηριστικά τους, τη λειτουργία τους ως δομικών μερών άλλων κειμενικών ειδών (λογοτεχνική, κινηματογραφική κριτική), τη διαφοροποίησή τους ανάλογα με το διαφορετικό επικοινωνιακό πλαίσιο. Την αντιδιαστέλλουν, επίσης, με τη «σχολική», προκειμένου να κατανοήσουν ότι τα κειμενικά είδη δεν είναι αποστειρωμένες γλωσσικές ασκήσεις και αμετάβλητες φόρμες, αλλά συσχετίζονται με συγκεκριμένες κοινωνικές πρακτικές.

Για την προσέγγιση των ερωτημάτων που τους τίθενται οι μαθητές μελετούν κείμενα δημοσιευμένα στον παγκόσμιο ιστό, σε εφημερίδες σε ηλεκτρονική μορφή και ιστολόγια. Ο κατάλογος των κειμένων αυτών παρέχεται από τον εκπαιδευτικό στο φύλλο εργασίας, προκειμένου να περιοριστεί ο χρόνος που θα απαιτούνταν για την αναζήτησή τους από τους μαθητές. Επιλέχτηκε, επίσης, ως κοινός θεματικός άξονας όλων των κειμένων η έννοια του ρατσισμού, ενότητα με την οποία προβλέπεται να ασχοληθούν οι μαθητές στην τάξη αυτή. Παράλληλα, έτσι, με την εργασία τους πάνω στην περίληψη, διασταυρώνονται και με την έννοια του ρατσισμού, όπως συναντάται στη λογοτεχνία, τον κινηματογράφο και τα επιστημονικά κείμενα.

Σημειώσεις οι μαθητές κρατούν είτε στο λογισμικό παρουσίασης δομώντας σταδιακά την τελική τους παρουσίαση είτε, αν αυτό τους δυσκολεύει, σε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου, έτσι ώστε να είναι εύκολη στη συνέχεια η αντιγραφή των επιλεγέντων σημείων.

Τόσο η ομαδική εργασία όσο και η διερευνητική διαδικασία στις περισσότερες των περιπτώσεων δεν αποτελούν τον συνήθη τρόπο εργασίας των μαθητών, ώστε να έχουν αποκτήσει την απαραίτητη εξοικείωση. Ο διδάσκων είναι αναγκαίο να υιοθετήσει έναν ρόλο διαφορετικό μεν, ιδιαιτέρως ενεργό δε. Παρακολουθεί τη διεργασία των ομάδων και επεμβαίνει για την επίλυση ζητημάτων που σχετίζονται με την ομαλή τους λειτουργία, όπως δυσκολία στην αυτοοργάνωση, δυσχέρεια στην επικοινωνία μεταξύ των μελών κ.ά. Παρακολουθεί, επίσης, την κατεύθυνση που ακολουθεί η διερεύνηση και παρεμβαίνει επισημαίνοντας πλευρές του ερωτήματος που μπορεί να μην έχουν προσέξει οι μαθητές και υποδεικνύοντας σημεία προς εξέταση.

3^η φάση: Δημιουργία παρουσίασης, 2 διδ. ώρες, εργαστήριο Η/Υ

Οι μαθητές επεξεργάζονται τα στοιχεία που συνέλεξαν και δομούν την παρουσίασή τους. Με τη συνδρομή του εκπαιδευτικού κατευθύνονται προς την κατάλληλη αξιοποίηση των ιδιοτεροτήτων του λογισμικού παρουσίασης και των γνωρισμάτων του ηλεκτρονικού κειμένου. Ειδικότερα, δίνεται βαρύτητα στο γεγονός ότι πρόκειται για ένα γραπτό κείμενο μεν, το οποίο όμως συμπληρώνεται και υποστηρίζεται

παράλληλα και προφορικά. Για τον λόγο αυτό είναι αφαιρετικό και στηρίζεται περισσότερο στα ονόματα και λιγότερο στο ρήμα. Επιπλέον, είναι πολυτροπικό: φορείς του νοήματος εκτός από το κείμενο είναι η εικόνα, ο ήχος, το video, πόροι που χρειάζεται να είναι κατάλληλα συνδυασμένοι, ώστε να συνυπάρχουν λειτουργικά και όχι προσθετικά. Η μύηση στα παραπάνω γνωρίσματα είναι απαραίτητη για την παραγωγή κειμένων επικοινωνιακά αποτελεσματικών. Η επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα αποτελεί, άλλωστε, και έναν από τους άξονες αξιολόγησης.

4^η φάση: Παρουσίαση αποτελεσμάτων, 1-2 διδ. ώρες, σχολική αίθουσα

Οι ομάδες ανακοινώνουν τα αποτελέσματά τους στην ολομέλεια. Στη φάση αυτή μπορεί να αξιοποιηθεί ο διαδραστικός πίνακας ή ο βιντεοπροβολέας, προκειμένου να παρουσιάζονται παραδείγματα κειμένων από τη μελέτη των οποίων προέκυψαν τα συμπεράσματα.

Οι ομάδες με κοινό θέμα παρουσιάζουν διαδοχικά και με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού, που συντονίζει τη διαδικασία, αλληλοσυμπληρώνονται. Ο διδάσκων φροντίζει να αναδειχθεί ο προβληματισμός και να προκληθεί διάλογος αναφορικά με τη ρευστότητα των κειμενικών ειδών και τη στενή τους συνάρτηση με τις κοινωνικές πρακτικές.

5^η φάση: Σύνταξη κειμένου, 2 διδ. ώρες, εργαστήριο Η/Υ

Οι μαθητές στο πλαίσιο των ομάδων τους και αξιοποιώντας τον επεξεργαστή κειμένου συντάσσουν συνεργατικά, ανάλογα με τον τύπο της περίληψης που έχουν ήδη επεξεργαστεί, είτε κείμενο του οποίου δομικό στοιχείο είναι η περίληψη (λογοτεχνική ή κινηματογραφική κριτική) είτε περίληψη επιστημονικής ανακοίνωσης (abstract). Για τα χαρακτηριστικά του κειμένου τους, που καλύπτει συγκεκριμένη επικοινωνιακή ανάγκη, λαμβάνουν υπόψη τους τα συμπεράσματα της διερεύνησής τους και τη συζήτηση που ακολούθησε.

Οι μαθητές, εκμεταλλευόμενοι την ευκολία που τους παρέχει η ρευστότητα του ηλεκτρονικού κειμένου, μπορούν να πειραματιστούν με τη δημιουργία του κειμένου τους αντιμετωπίζοντάς την περισσότερο ως μια δυναμική διαδικασία διαρκούς εμπλουτισμού και βελτίωσης και αξιοποιώντας τη βοήθεια του δασκάλου τους σε όλα τα στάδια της συγγραφής, από το αρχικό διάγραμμα μέχρι την τελική μορφή.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αξιολόγηση στο πλαίσιο της παρούσας πρότασης αφορά και το αποτέλεσμα και τη διαδικασία. Είναι ατομική και ομαδική και διενεργείται και από τον καθηγητή αλλά και από τους μαθητές. Τα κριτήρια συνδιαμορφώνονται από τους μαθητές και τον εκπαιδευτικό.

Ως αποτέλεσμα αξιολογείται η διερεύνηση που πραγματοποίησαν οι μαθητές, η παρουσίασή της και το τελικό κείμενο που συντάσσουν. Κριτήρια αξιολόγησης της παρουσίασης μπορεί να αποτελέσουν: η πληρότητα, η τεκμηρίωση των αποτελεσμάτων και η σαφήνεια, καθώς και η κατάλληλη αξιοποίηση των ιδιαιτεροτήτων του λογισμικού παρουσίασης και των γνωρισμάτων του ηλεκτρονικού κειμένου που συντελούν στην επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα της παρουσίασης. Άξονες κριτηρίων για την αξιολόγηση του τελικού κειμένου μπορεί να είναι το περιεχόμενο, η αρχιτεκτονική του κειμένου, το ύφος και η (επικοινωνιακή) αποτελεσματικότητα σε σχέση και με το διάλυλο επικοινωνίας.

Η αξιολόγηση της συνεργασίας είναι εξίσου σημαντική με αυτήν των παραδοτέων των μαθητών. Η συμμετοχή των μαθητών σε αυτή θα ενισχύσει την ανάπτυξη μεταγνωστικών δεξιοτήτων, που θα συμβάλουν στη διαμόρφωση μιας περισσότερο υπεύθυνης και συνειδητοποιημένης στάσης των μελών απέναντι στην ομάδα. Θα μπορούσε να δοθεί στα μέλη της ομάδας μία κλίμακα διαβαθμισμένων κριτηρίων βάσει της οποίας να αξιολογείται η λειτουργικότητα της ομάδας αλλά και η συμβολή των ίδιων. Ενδεικτικά κριτήρια μπορεί να αποτελούν ο βαθμός συμμετοχής, το ενδιαφέρον για την εργασία, η αποτελεσματικότητα, η επικοινωνία μεταξύ των μελών.

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Α΄: Περίληψη λογοτεχνικού έργου

Η περίληψη μπορεί να οριστεί ως εξής: είναι ένα κειμενικό είδος που έχει αντικειμενικό προσανατολισμό, δηλαδή αποφεύγει τον σχολιασμό του κειμένου που πυκνώνει, χρησιμοποιεί γλωσσικά μέσα ή, καλύτερα, γλωσσικές στρατηγικές παράφρασης/ πύκνωσης του περιεχομένου του αρχικού κειμένου και δείξης της οργάνωσής του και ικανοποιεί επικοινωνιακές ανάγκες επαγγελματικές (με εμφανή χρηστικό χαρακτήρα) αλλά και σχολικές, αφού η περίληψη αποτελεί καθιερωμένη άσκηση κατανόησης και (ανα)σύνταξης κειμένου (Πολίτης 2000).

Εσείς έχετε γνωρίσει τη σχολικού τύπου περίληψη που χαρακτηρίζεται ειδικότερα από τα εξής:

- Έχει συγκεκριμένο-υπαγορευμένο μήκος: Το 1/3 του αρχικού κειμένου ή 90-120 λέξεις (συνήθως).
- Ακολουθεί τη σειρά των παραγράφων του πρωτότυπου κειμένου.
- Δεν παρουσιάζει ιδιαίτερη διαρθρωτική, υφολογική ή άλλη διαφοροποίηση ανάλογα με το διαφορετικό επικοινωνιακό πλαίσιο.
- Ο συντάκτης της περίληψης είναι διαφορετικός από τον συγγραφέα του αρχικού κειμένου.

Θα επιχειρήσουμε να εξοικειωθούμε και με άλλες «ποικιλίες» τις περίληψης. Η ομάδα σας θα ασχοληθεί με την περίληψη λογοτεχνικού έργου (λογοτεχνικής αφήγησης), που συναντάται συχνά σε λογοτεχνικές κριτικές. Κοινός θεματικός άξονας των κριτικών που θα μελετήσετε είναι η έννοια του ρατσισμού. Αρχικά θα διερευνήσετε τα χαρακτηριστικά της, στη συνέχεια θα παρουσιάσετε (με την αξιοποίηση λογισμικού παρουσίασης) το αποτέλεσμα της διερεύνησής σας στις υπόλοιπες ομάδες και, τέλος, θα επιχειρήσετε να συντάξετε ένα κείμενο του ίδιου είδους με αυτά που μελετήσατε.

1^η φάση (2^η σεναρίου) – Διερεύνηση

Τα ακόλουθα ερωτήματα θα διευκολύνουν τη διερεύνησή σας:

- Διακρίνετε διαφορές από τον τύπο της περίληψης που έχετε γνωρίσει; Ποιες;
- Η περίληψη έχει σταθερά γνωρίσματα σε όλες τις κριτικές που μελετήσατε; Ειδικότερα ως προς:
 - την έκταση
 - τη θέση μέσα στη λογοτεχνική κριτική (π.χ. είναι πάντα στη αρχή;)
 - την παρεμβολή ή μη σχολίων
 - το ύφος (μακροπερίοδος ή μη λόγος, παράταξη/ υπόταξη, λεξιλόγιο, σύνταξη)
- Πού νομίζετε ότι οφείλονται πιθανές διαφοροποιήσεις;
- Η περιληπτική απόδοση της λογοτεχνικής πλοκής είναι απαραίτητη σε μία λογοτεχνική κριτική. Γιατί;
- Η περίληψη της πλοκής ενός αφηγήματος καταδεικνύει τη λογοτεχνική του αξία;
- Εκτός από την περίληψη ποια άλλα δομικά στοιχεία εντοπίσατε στα κείμενα που μελετήσατε;

Για τη διερεύνησή σας μπορείτε να αξιοποιήσετε τον ακόλουθο κατάλογο λογοτεχνικών κριτικών από¹:

- Εφημερίδες σε ηλεκτρονική μορφή:
 - Ρηγόπουλος, Δ. 2010. Η Ευρώπη πέρα από τον μύθο (Χρήστος Τσιόλκας, *Νεκρή Ευρώπη*). *Η Καθημερινή*, 18/09/2010.
http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_civ_2_18/09/2010_415371
 - Κουνενής, Ν. 2008. Ένα πολιτικό αστυνομικό μυθιστόρημα (Πίτερ Τεμπλ, *Τσακισμένη ακτή*). *Η Καθημερινή*, 25/11/2008.
http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_civ_2_25/11/2008_293452
 - Μαντόγλου, Α. 2009. Φίλες πέρα από το χρώμα του δέρματος (Τζόις Κάρολ Οουτς, *Μαύρο κορίτσι, λευκό κορίτσι*). *Ελευθεροτυπία*, 13/02/2009.
<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=16646>
- Ιστολόγια:

¹ Οι προτάσεις είναι ενδεικτικές. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει διαφορετικά κείμενα.

- Βαρνά, Α. (annabooklover). IAN RANKIN – The Naming of the Dead (Ιαν Ράνκιν, *Μνήμη νεκρών*). *Βιβλία και ξερό ψωμί*.
<http://annabooklover.wordpress.com/2007/06/24/ian-rankin-the-naming-of-the-dead/>
- Βαρνά, Α. (annabooklover). PHILIP ROTH – The Plot against America (Φίλιπ Ροθ, *Η συνωμοσία εναντίον της Αμερικής*). *Βιβλία και ξερό ψωμί*.
<http://annabooklover.wordpress.com/2006/06/01/philip-roth-the-plot-against-america/>
- Παπαγγελή, Χ. Το χρυσό σημειωματάριο, Ντόρις Λέσινγκ (Ντόρις Λέσινγκ, *Το χρυσό σημειωματάριο*). *Ανάγνωση*, 06/09/2011.
<http://anagnosi.blogspot.com/2011/09/blog-post.html>

2^η φάση (3^η σεναρίου) – Δημιουργία παρουσίασης

Δημιουργήστε, τώρα, μία παρουσίαση με το λογισμικό παρουσίασης, προκειμένου να ενημερώσετε τις υπόλοιπες ομάδες για τα αποτελέσματα της διερεύνησής σας.

Προσέξτε ιδιαίτερα τα εξής:

- Η παρουσίαση είναι γραπτό κείμενο, αλλά υποστηρίζεται και από τον προφορικό λόγο.
- Δε διαβάζουμε την παρουσίαση. Τη συμπληρώνουμε.
- Η παρουσίαση έχει περισσότερο τη μορφή τίτλων και στηρίζεται κυρίως στα ουσιαστικά και όχι στο ρήμα.
- Φροντίζουμε να μην υπάρχει μεγάλος όγκος πληροφορίας σε κάθε διαφάνεια.
- Επιλέγουμε τον κατάλληλο συνδυασμό χρωμάτων, το κατάλληλο πλαίσιο κειμένου και μέγεθος γραμματοσειράς, προκειμένου να είναι περισσότερο εύληπτη η πληροφορία.
- Μπορείτε στην παρουσίασή σας εκτός από το γραπτό κείμενο να προσθέσετε και σχήματα ή και εικόνες (π.χ. από τις κριτικές, όπως εμφανίζονται στα διάφορα μέσα), αν θεωρείτε ότι αυτό θα σας βοηθήσει να είστε περισσότερο αποτελεσματικοί στην επικοινωνία σας.

3^η φάση (5^η σεναρίου) – Σύνταξη κειμένου

Επιχειρήστε στη φάση αυτή να συντάξετε ένα κείμενο λογοτεχνικής κριτικής για κάποιο μυθιστόρημα που έχετε πρόσφατα διαβάσει.

Ιδιαίτερη σημασία δώστε στην περίληψη της πλοκής του αφηγήματος. Να λάβετε υπόψη σας τη διερεύνηση που έχει προηγηθεί αναφορικά με τα χαρακτηριστικά της περίληψης.

Στο κείμενό σας να συμπεριλάβετε, επίσης, και όποια άλλα δομικά στοιχεία ανιχνεύσατε στις λογοτεχνικές κριτικές που μελετήσατε.

Το κείμενό σας θα το στείλετε σε ένα από τα blogs με λογοτεχνική κριτική που επισκεφθήκατε. Προσέξτε, λοιπόν, να διαμορφώσετε ανάλογα το ύφος του κειμένου σας.

Καλό είναι να ξεκινήσετε από το διάγραμμα του κειμένου και στη συνέχεια ζητώντας και τη δική μου συνδρομή να προχωρήσετε στον εμπλουτισμό του.

ΟΜΑΔΑ Β΄: Περίληψη κινηματογραφικού έργου

Η περίληψη μπορεί να οριστεί ως εξής: είναι ένα κειμενικό είδος που έχει αντικειμενικό προσανατολισμό, δηλαδή αποφεύγει τον σχολιασμό του κειμένου που πυκνώνει, χρησιμοποιεί γλωσσικά μέσα ή, καλύτερα, γλωσσικές στρατηγικές παράφρασης/ πύκνωσης του περιεχομένου του αρχικού κειμένου και δείξης της οργάνωσής του και ικανοποιεί επικοινωνιακές ανάγκες επαγγελματικές (με εμφανή χρηστικό χαρακτήρα) αλλά και σχολικές, αφού η περίληψη αποτελεί καθιερωμένη άσκηση κατανόησης και (ανα)σύνταξης κειμένου (Πολίτης 2000).

Εσείς έχετε γνωρίσει τη σχολικού τύπου περίληψη που χαρακτηρίζεται ειδικότερα από τα εξής:

- Έχει συγκεκριμένο - υπαγορευμένο μήκος: Το 1/3 του αρχικού κειμένου ή 90-120 λέξεις (συνήθως).
- Ακολουθεί τη σειρά των παραγράφων του πρωτότυπου κειμένου.
- Δεν παρουσιάζει ιδιαίτερη διαρθρωτική, υφολογική ή άλλη διαφοροποίηση ανάλογα με το διαφορετικό επικοινωνιακό πλαίσιο.
- Ο συντάκτης της περίληψης είναι διαφορετικός από τον συγγραφέα του αρχικού κειμένου.

Θα επιχειρήσουμε να εξοικειωθούμε και με άλλες «ποικιλίες» τις περίληψης. Η ομάδα σας θα ασχοληθεί με την περίληψη κινηματογραφικού έργου (κινηματογραφικής πλοκής), που συναντάται συχνά σε κινηματογραφικές κριτικές. Κοινός θεματικός άξονας των κριτικών που θα μελετήσετε είναι η έννοια του ρατσισμού. Αρχικά θα διερευνήσετε τα χαρακτηριστικά της, στη συνέχεια θα παρουσιάσετε (με την αξιοποίηση λογισμικού παρουσίασης) το αποτέλεσμα της διερεύνησής σας στις υπόλοιπες ομάδες και, τέλος, θα επιχειρήσετε να συντάξετε ένα κείμενο του ίδιου είδους με αυτά που μελετήσατε.

1^η φάση (2^η σεναρίου) – Διερεύνηση

Τα ακόλουθα ερωτήματα θα διευκολύνουν τη διερεύνησή σας:

- Διακρίνετε διαφορές από τον τύπο της περίληψης που έχετε γνωρίσει; Ποιες;

- Η περίληψη έχει σταθερά γνωρίσματα σε όλες τις κριτικές που μελετήσατε; Ειδικότερα ως προς:
 - την έκταση
 - τη θέση μέσα στην κινηματογραφική κριτική (π.χ. είναι πάντα στη αρχή;)
 - την παρεμβολή ή μη σχολίων
 - το ύφος (μακροπερίοδος ή μη λόγος, παράταξη/ υπόταξη, λεξιλόγιο, σύνταξη)
- Πού νομίζετε ότι οφείλονται πιθανές διαφοροποιήσεις;
- Η περιληπτική απόδοση της κινηματογραφικής πλοκής είναι απαραίτητη σε μία κινηματογραφική κριτική. Γιατί;
- Η περίληψη της πλοκής ενός κινηματογραφικού έργου καταδεικνύει την καλλιτεχνική του αξία;
- Εκτός από την περίληψη ποια άλλα δομικά στοιχεία εντοπίσατε στα κείμενα που μελετήσατε;

Για τη διερεύνησή σας μπορείτε να αξιοποιήσετε τον ακόλουθο κατάλογο κινηματογραφικών κριτικών από:

- Εφημερίδες σε ηλεκτρονική μορφή:
 - Μπούρας, Δ. 2009. Βεβαιότητα με θέμα το σκοτάδι (Τζον Πάτρικ Σάνλεϊ, *Αμφιβολία – Doubt*). *Η Καθημερινή*, 29/01/2009.
http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_civ_2_29/01/2009_301205
<http://www.tanea.gr/politismos/article/?aid=4504351>
 - Μικελίδης, Ν.Φ. 2009. Gran Torino (Κλιντ Ίστροντ, *Gran Torino*). *Ελευθεροτυπία*, 26/02/2009.
<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=21021>
 - 2009. Παγωμένο ποτάμι (Κόρτνεϊ Χάντ, *Παγωμένο ποτάμι – Frozen River*). *Ελευθεροτυπία*, 12/03/2009.
<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=25187>
 - Μπούρας, Δ. Ο κύκλος των χαμένων μαθητών (Λοραν Καντέ, *Ανάμεσα στους τοίχους* & Ντένις Γκάντζελ, *Το κύμα*).

http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_civ_2_26/10/2008_289427

- Διαδικτυακοί τόποι για κινηματογράφο:
 - Καλογεράς, Π. Majority - Cogunluk. Η Πλειοψηφία Της Σιωπής - 2010 (Seren Yuce, *Η πλειοψηφία της σιωπής – Cogunluk*). *CinemaNews.gr*.
<http://www.cinemanews.gr/v5/movies.php?n=7650>
 - Ripley. 2011. The Help (2011) – Οι Υπηρέτριες – Κριτική (Tate Taylor, *Οι υπηρέτριες – The help*). *Πάμε Σινεμά*, 08/11/2011.
<http://pamecinema.wordpress.com/2011/11/08/the-help-2011-%CE%BF%CE%B9-%CF%85%CF%80%CE%B7%CF%81%CE%AD%CF%84%CF%81%CE%B9%CE%B5%CF%82-%CE%BA%CF%81%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE/>
- Ιστολόγια:
 - Mike. 2011. Angst essen Seele auf, Rainer Werner Fassbinder, 1974 (Rainer Werner Fassbinder, *Ο φόβος τρώει τα σωθικά – Angst essen Seele auf*). Ένα αμιγώς κινηματογραφικό blog αφιερωμένο κυρίως στον Ευρωπαϊκό και Ασιατικό κινηματογράφο, 15/10/2011.
<http://greatdirectorsgreatmovies.blogspot.com/search?q=%CF%81%CE%B1%CF%84%CF%83%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82>

2^η φάση (3^η σεναρίου) – Δημιουργία παρουσίασης

Δημιουργήστε, τώρα, μία παρουσίαση με το λογισμικό παρουσίασης, προκειμένου να ενημερώσετε τις υπόλοιπες ομάδες για τα αποτελέσματα της διερεύνησής σας.

Προσέξτε ιδιαίτερα τα εξής:

- Η παρουσίαση είναι γραπτό κείμενο, αλλά υποστηρίζεται και από τον προφορικό λόγο.
- Δε διαβάζουμε την παρουσίαση. Τη συμπληρώνουμε.
- Η παρουσίαση έχει περισσότερο τη μορφή τίτλων και στηρίζεται κυρίως στα ουσιαστικά και όχι στο ρήμα.

- Φροντίζουμε να μην υπάρχει μεγάλος όγκος πληροφορίας σε κάθε διαφάνεια.
- Επιλέγουμε τον κατάλληλο συνδυασμό χρωμάτων, το κατάλληλο πλαίσιο κειμένου και μέγεθος γραμματοσειράς, προκειμένου να είναι περισσότερο εύληπτη η πληροφορία.
- Μπορείτε στην παρουσίασή σας εκτός από το γραπτό κείμενο να προσθέσετε και σχήματα ή και εικόνες (π.χ. από τις κριτικές, όπως εμφανίζονται στα διάφορα μέσα), αν θεωρείτε ότι αυτό θα σας βοηθήσει να είστε περισσότερο αποτελεσματικοί στην επικοινωνία σας.

3^η φάση (5^η σεναρίου) – Σύνταξη κειμένου

Επιχειρήστε τώρα να συντάξετε ένα κείμενο κινηματογραφικής κριτικής για κάποιο μυθιστόρημα που έχετε πρόσφατα διαβάσει.

Ιδιαίτερη σημασία δώστε στην περίληψη της πλοκής του κινηματογραφικού έργου. Να λάβετε υπόψη σας τη διερεύνηση που έχει προηγηθεί αναφορικά με τα χαρακτηριστικά της περίληψης.

Στο κείμενό σας να συμπεριλάβετε, επίσης, και όποια άλλα δομικά στοιχεία ανιχνεύσατε στις κινηματογραφικές κριτικές που μελετήσατε.

Το κείμενό σας θα το στείλετε σε ένα από τα blogs με κινηματογραφική κριτική που επισκεφθήκατε. Προσέξτε, λοιπόν, να διαμορφώσετε ανάλογα το ύφος του κειμένου σας.

Καλό είναι να ξεκινήσετε από το διάγραμμα του κειμένου και στη συνέχεια ζητώντας και τη δική μου συνδρομή να προχωρήσετε στον εμπλουτισμό του.

ΟΜΑΔΑ Γ΄: Περίληψη επιστημονικής ανακοίνωσης (abstract)

Η περίληψη μπορεί να οριστεί ως εξής: είναι ένα κειμενικό είδος, που έχει αντικειμενικό προσανατολισμό, δηλαδή αποφεύγει τον σχολιασμό του κειμένου που πυκνώνει, χρησιμοποιεί γλωσσικά μέσα ή, καλύτερα, γλωσσικές στρατηγικές παράφρασης/ πύκνωσης του περιεχομένου του αρχικού κειμένου και δείξης της οργάνωσής του, και ικανοποιεί επικοινωνιακές ανάγκες επαγγελματικές (με εμφανή χρηστικό χαρακτήρα) αλλά και σχολικές, αφού η περίληψη αποτελεί καθιερωμένη άσκηση κατανόησης και (ανα)σύνταξης κειμένου (Πολίτης: 2000)

Εσείς έχετε γνωρίσει τη σχολικού τύπου περίληψη που χαρακτηρίζεται ειδικότερα από τα εξής:

- Έχει συγκεκριμένο - υπαγορευμένο μήκος; Το 1/3 του αρχικού κειμένου ή 90 – 120 λέξεις (συνήθως).
- Ακολουθεί τη σειρά των παραγράφων του πρωτότυπου κειμένου.
- Δεν παρουσιάζει ιδιαίτερη διαρθρωτική, υφολογική ή άλλη διαφοροποίηση ανάλογα με το διαφορετικό επικοινωνιακό πλαίσιο.
- Ο συντάκτης της περίληψης είναι διαφορετικός από τον συγγραφέα του αρχικού κειμένου.

Θα επιχειρήσουμε να εξοικειωθούμε και με άλλες «ποικιλίες» τις περίληψης. Η ομάδα σας θα ασχοληθεί με την περίληψη επιστημονικής ανακοίνωσης (abstract), που προτάσσεται συνήθως στα άρθρα επιστημονικών περιοδικών και πρακτικών συνεδρίων. Αρχικά, θα διερευνήσετε τα χαρακτηριστικά της, στη συνέχεια θα παρουσιάσετε (με την αξιοποίηση λογισμικού παρουσίασης) το αποτέλεσμα της διερεύνησής σας στις υπόλοιπες ομάδες και, τέλος, θα επιχειρήσετε να συντάξετε μία περίληψη του τύπου που μελετήσατε.

1^η φάση (2^η σεναρίου) – Διερεύνηση

Τα ακόλουθα ερωτήματα θα διευκολύνουν τη διερεύνησή σας:

- Διακρίνετε διαφορές από τον τύπο της περίληψης που έχετε γνωρίσει; Διερευνήστε ιδιαίτερώς:

- το μήκος
- τον συντάκτη
- την κοινωνική πρακτική στην οποία ανταποκρίνεται
- το ύφος
- Οι επιστημονικές περιλήψεις που μελετήσατε έχουν σταθερά γνωρίσματα;
- Θεωρείτε ότι είναι απαραίτητο να προτάσσεται η περίληψη του τύπου αυτού στα επιστημονικά άρθρα; Γιατί;

Για τη διερεύνησή σας μπορείτε να αξιοποιήσετε τις περιλήψεις που συνοδεύουν τα ακόλουθα επιστημονικά άρθρα:

- Πατσιαούρας, Α. 2008. Ρατσισμός και Ξενοφοβία στην Κοινωνία, την Εκπαίδευση και τον Αθλητισμό. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 6 (3), 290 – 302. Διαθέσιμο on line:
http://www.pe.uth.gr/hape/images/stories/emag/vol6_3/Hape279.pdf
[30.11.2011].
- Λιακοπούλου, Μ. 2007. Η επίδραση της βίας στην τηλεόραση, στα παιδιά και στους εφήβους. *Εγκέφαλος. Αρχεία Νευρολογίας και Ψυχιατρικής*, 44 (4).
<http://www.encephalos.gr/full/44-4-06g.htm> [30.11.2011].
- Αυγητίδου, Σ. 2003. Συγκρότηση της ετερότητας στο μαθητικό πληθυσμό της πόλης της Φλώρινας: Η περίπτωση των ρόμηδων μαθητών και μαθητριών. *Πρακτικά συνεδρίου με θέμα «Ένταξη τσιγγανοπαίδων στο σχολείο: συνέχειες και ασυνέχειες»*. Ιωάννινα, 9-10 Μαΐου 2003.
<http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/840> [30.11.2011].

2^η φάση (3^η σεναρίου) – Δημιουργία παρουσίασης

Δημιουργήστε, τώρα, μία παρουσίαση με το λογισμικό παρουσίασης, προκειμένου να ενημερώσετε τις υπόλοιπες ομάδες για τα αποτελέσματα της διερεύνησής σας.

Προσέξτε ιδιαίτερα τα εξής:

- Η παρουσίαση είναι γραπτό κείμενο, αλλά υποστηρίζεται και από τον προφορικό λόγο.

- Δεν διαβάζουμε την παρουσίαση. Τη συμπληρώνουμε.
- Η παρουσίαση έχει περισσότερο τη μορφή τίτλων και στηρίζεται κυρίως στα ουσιαστικά και όχι στο ρήμα.
- Φροντίζουμε να μην υπάρχει μεγάλος όγκος πληροφορίας σε κάθε διαφάνεια.
- Επιλέγουμε τον κατάλληλο συνδυασμό χρωμάτων, το κατάλληλο πλαίσιο κειμένου και μέγεθος γραμματοσειράς, προκειμένου να είναι περισσότερο εύληπτη η πληροφορία.
- Μπορείτε στην παρουσίασή σας εκτός από το γραπτό κείμενο να προσθέσετε και σχήματα ή και εικόνες, αν θεωρείτε ότι αυτό θα σας βοηθήσει να είστε περισσότερο αποτελεσματικοί στην επικοινωνία σας.

3^η φάση (5^η σεναρίου) – Σύνταξη κειμένου

Θα επιχειρήσετε τώρα να συντάξετε μία περίληψη επιστημονικής ανακοίνωσης. Σας δίνεται το ακόλουθο άρθρο από πρακτικά συνεδρίου:

Αθανασίου, Λ. 2003. Η επιμόρφωση των εμπλεκομένων με την εκπαίδευση των Τσιγγανοπαίδων φορέων στα πλαίσια μιας Διαπολιτισμικής Παιδαγωγικής. *Πρακτικά συνεδρίου με θέμα «Ένταξη τσιγγανοπαίδων στο σχολείο: συνέχειες και ασυνέχειες»*. (Ιωάννινα, 9-10 Μαΐου 2003 ²).

Να συντάξετε μία περίληψη η οποία θα προτάσσεται του άρθρου. Να λάβετε υπόψη σας τη διερεύνηση που έχει προηγηθεί αναφορικά με τα χαρακτηριστικά του τύπου αυτού της περίληψης.

² Για το κείμενο βλ. [Παράρτημα](#).

ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

...

ΚΡΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Η αντίληψη που υπαγορεύει το σενάριο αποτυπώνεται στον ακόλουθο πίνακα:

Θεωρία μάθησης	Κοινωνικός κονστρουκτιβισμός, καθοδηγούμενη διερεύνηση
Διδακτική Γλώσσας	Κειμενοκεντρική, διδασκαλία με βάση τα κειμενικά είδη, πολυγραμματισμοί, στοιχεία κριτικής διάστασης
Ρόλος μαθητή	Ενεργοποιείται, διερευνά
Ρόλος εκπ/κού	Διευκολυντικός, καθοδηγητικός
Ρόλος Η/Υ	Μέσο πρακτικής γραμματισμού
Σχολικός χρόνος – χώρος	Μεγαλύτερη χρονική διαθεσιμότητα από την προβλεπόμενη. Η εν λόγω εκδοχή μπορεί να θεωρηθεί ότι ανταποκρίνεται σε τμήμα της τρίτης από τις τέσσερις διδακτικές ενότητες, όπως διακρίνονται στις Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο Γενικό Λύκειο 2002-2003 (σσ.123-124) για την οποία προβλέπονται μόνο 2 διδακτικές ώρες. Πρόκειται για την ενότητα <i>Παρατηρώ περιλήψεις από ποικίλα κείμενα</i> του κεφαλαίου «Σημειώσεις – Περίληψη» του σχολικού βιβλίου. Απαιτείται, επίσης, εξάωρη διάθεση του εργαστηρίου Η/Υ.

Πλεονεκτήματα

- Ενεργοποίηση των μαθητών με την ομαδική διερευνητική διαδικασία.
- Κριτική αντιμετώπιση της γλωσσικής πραγματικότητας. Τα κειμενικό είδος δεν αντιμετωπίζεται ως μία σταθερή φόρμα αλλά στενά συσχετιζόμενο με το πλαίσιο επικοινωνίας και την εκάστοτε κοινωνική πρακτική.

- Μύηση των μαθητών στα γνωρίσματα του ηλεκτρονικού κειμένου και κριτική αξιοποίηση νέων μέσων πρακτικής γραμματισμού.

Μειονεκτήματα

Απαιτούνται πολλές διδακτικές ώρες –πολύ περισσότερες από τις προβλεπόμενες– για την πραγματοποίηση του εν λόγω σεναρίου. Η αναγκαιότητα πολύωρης διάθεσης του εργαστηρίου Η/Υ είναι πιθανό, επίσης, να δυσχεράνει την πραγματοποίησή του. Προκειμένου να περιοριστούν οι ώρες που απαιτείται το εργαστήριο Η/Υ, θα μπορούσαν στη 2^η φάση της διερεύνησης (2 διδ. ώρες) να δοθούν τα κείμενα έντυπα στους μαθητές και έτσι η διαδικασία να πραγματοποιηθεί στη σχολική αίθουσα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Kress, G. 2000. Σχεδιασμός του γλωσσικού προγράμματος σπουδών με βάση το μέλλον. *Γλωσσικός Υπολογιστής* 2: 111-122.

<http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko2nd/default.htm> [15.12.2011].

Κουτσογιάννης, Δ. 1998. Περιθώρια δημιουργικής αξιοποίησης των ηλεκτρονικών υπολογιστών στη διδασκαλία του γραπτού λόγου: έρευνα σε μαθητές Α΄ Γυμνασίου. Διδακτορική διατριβή. Α.Π.Θ.

Κουτσογιάννης, Δ. 2005. Η πολυτροπική θεωρία της επικοινωνίας ως εργαλείο για την αξιολόγηση εκπαιδευτικού λογισμικού. Στο *Εικόνα και παιδί*, επιμ. Ουρ. Σέμογλου, 621-632. Θεσσαλονίκη.

Κουτσογιάννης, Δ. 2010. Θεωρητικό πλαίσιο της γλωσσικής διδασκαλίας και αξιοποίηση των ΤΠΕ. Στο *Επιμορφωτικό υλικό για την εκπαίδευση των επιμορφωτών στα Πανεπιστημιακά Κέντρα Επιμόρφωσης. Τεύχος 3: Κλάδος ΠΕ02*. 2^η έκδοση. Πάτρα: ΕΑΙΤΥ.

Πολίτης, Π. 2000. Περίληψη. *Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα*. <http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/summary/index.html> [15.12.2011].

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Η επιμόρφωση των εμπλεκόμενων με την εκπαίδευση των Τσιγγανοπαίδων φορέων στα πλαίσια μιας Διαπολιτισμικής Παιδαγωγικής

Το θέμα της δικής μου της εισήγησης, από ό,τι έχετε δει και στο πρόγραμμα, σχετίζεται με την επιμόρφωση των εμπλεκόμενων φορέων με την εκπαίδευση των τσιγγανοπαίδων στα πλαίσια μιας διαπολιτισμικής παιδαγωγικής.

Θα πω μερικά γενικά πράγματα για το πώς αντιλαμβανόμαστε την επιμόρφωση σε θεωρητικό επίπεδο και δεύτερον, θα εκθέσω τις απόψεις μας για το πώς εμείς, ως πρόγραμμα πια, μια που έχω και την ευθύνη του συντονισμού του επιμορφωτικού προγράμματος, βλέπουμε το πρόγραμμα των δικών μας παρεμβάσεων από επιμορφωτική άποψη, μια που και σήμερα και χθες τέθηκε το θέμα ότι έχουμε ανάγκη από επιμόρφωση.

Φίλες και φίλοι, ξέρετε ότι το αίτημα για επιμόρφωση των εκπαιδευτικών ήταν και εξακολουθεί να είναι μόνιμο σε όλα τα εκπαιδευτικά συστήματα και των Ευρωπαϊκών χωρών, αλλά και των υπερατλαντικών χωρών. Έξαρση παρουσιάζει τις τελευταίες δεκαετίες και στη χώρα μας. Γιατί παρουσιάζει έξαρση; Γιατί οι γνώσεις αυξάνουν καθημερινά με ταχύτατους ρυθμούς, διαδίδονται επίσης με ταχύτατους ρυθμούς. Δεν προλαβαίνει μια γλώσσα να παλιώσει και αμέσως αντικαθίσταται από μια άλλη, από κάποια καινούργια.

Άρα, έχουμε χρέος να μπορούμε να παρακολουθούμε αυτή την εξέλιξη των γνώσεων και δε μας επαρκούν οι γνώσεις που αποκτήσαμε πριν από 10-15 χρόνια. Στην Ελλάδα το αίτημα αυτό είναι έντονο τα τελευταία 10-15 χρόνια λόγω και των ανακατατάξεων που έχουν γίνει. Ξέρετε ότι αυτή τη στιγμή στη χώρα μας υπάρχουν πάνω από ένα εκατομμύριο ξένοι. Η χώρα μας, από χώρα εξαγωγής ανθρώπινου δυναμικού, έχει γίνει χώρα εισαγωγής πια ανθρώπινου δυναμικού και τα παιδιά των ξένων, που βρίσκονται στην Ελλάδα περίπου ανέρχονται στις 130.000, αλλοδαπών και παλινοστούντων.

Επομένως, η φυσιογνωμία των σχολείων αρχίζει να αλλάζει. Από την άλλη πλευρά έχουμε την πολιτεία να λέει ότι «εμείς θέλουμε να έχουμε ένα ενιαίο σχολείο

και να μην έχουμε ένα σχολείο πολλών ταχυτήτων». Δεν το έχουμε καταφέρει ακόμη στο βαθμό που θα θέλαμε, αλλά προς τα εκεί στρέφονται οι μεγάλες οι προσπάθειες.

Μέσα σ' αυτό το νέο σχολείο έχουμε και το δάσκαλο, τον οποίο βέβαια κανένας δεν τον πυροβολεί, μακριά από εμάς τέτοια σκέψη, κανένας δεν τον κατηγορεί, αλλά είναι ο άνθρωπος ο οποίος καλείται ως «Σίσυφος» να φορτωθεί όλες τις αλλαγές, όλες τις καινοτομίες, χωρίς ο ίδιος να έχει την κατάλληλη κατάρτιση ή την κατάλληλη επιμόρφωση. Άρα, οι υπηρετούντες εκπαιδευτικοί σήμερα στα σχολεία αντιμετωπίζουν πάρα πολλά προβλήματα, γιατί και κατά τη διάρκεια των βασικών σπουδών τους δεν έχουν πάρει όλη την κατάρτιση που χρειάζεται, και αυτό πρέπει να το ομολογήσουμε, γιατί χτες ειπώθηκε ότι πρέπει να αναλαμβάνουμε όλες τις ευθύνες.

Και είναι ευθύνη δική μας, των πανεπιστημιακών, γιατί στα προγράμματά μας δεν έχουμε κάνει ακόμη τις απαραίτητες αλλαγές όλοι, και στο βαθμό που θα έπρεπε, ώστε τα νέα παιδιά που θα φύγουν μεθαύριο και θα πάνε στην εκπαίδευση να ξέρουν τι σημαίνει πολυπολιτισμική εκπαίδευση, τι σημαίνει διαπολιτισμική εκπαίδευση, τι σημαίνει διδάσκω την Ελληνική σαν δεύτερη και σαν ξένη γλώσσα, τι σημαίνει το να διδάσκω αλλόγλωσσους μαθητές σε μονόγλωσσες τάξεις, τι σημαίνει ρατσισμός, ξеноφοβία, προκαταλήψεις και τι προβλήματα δημιουργούνται. Άρα, λοιπόν, ένα πρώτο χρέος που έχουμε είναι, εμείς οι πανεπιστημιακοί, να κάνουμε το πρώτο βήμα και να αλλάξουμε λίγο τα προγράμματα των προπτυχιακών μας σπουδών.

Χρειάζονται επίσης, οι εκπαιδευτικοί από την περίοδο της κατάθεσής τους, σημαντική βοήθεια, για να ξέρουν πώς θα διδάξουν τη γλώσσα σε παιδιά με διαφορετικό γνωστικό, κοινωνικό, πολιτισμικό επίπεδο, πώς θα επικοινωνούν με τους μαθητές όλων αυτών των κατηγοριών, κάτι που είναι πολύ σημαντικό. Και επιτρέψτε μου να επιμείνω εδώ, γιατί το ξέρετε όλοι σας, ότι η κοινωνία και η εποχή στην οποία ζούμε, δεν έχει πια ανάγκη από άτομα με κεφάλια παραγεμισμένα. Στόχος του σχολείου δεν είναι να «ρίχνει γνώση» στο κεφάλι του παιδιού, λες και είναι ένα σακί που πρέπει να γεμίσει, αλλά έχει ανάγκη από άτομα με κεφάλια «καλογεμισμένα». Και «καλογεμίζω» το κεφάλι του παιδιού σημαίνει να σκέφτεται, να προβληματίζεται, το μαθαίνω να συμβιώνει με τον άλλον, να συνεργάζεται με τον

άλλον, να ανταλλάσσει γνώμες με τον άλλον, χωρίς να υπάρχουν αυτές οι προλήψεις, οι δεισιδαιμονίες και οι προκαταλήψεις.

Και όλα αυτά τα πράγματα δεν είναι έμφυτα, μπορεί κανείς να τα διδαχθεί στο σχολείο. Υπάρχουν πολλοί τρόποι επιμόρφωσης, π.χ. η εμπειρία που έχουμε από τον Ευρωπαϊκό χώρο, είναι επιμορφώσεις που τις αναλαμβάνει η πολιτεία και σε μας και στην Αγγλία και στη Γαλλία. Όμως στις άλλες χώρες η επιμόρφωση γίνεται με κέντρο το σχολείο, δηλαδή επισκέπτονται τα σχολεία, βλέπουν τα προβλήματα και μέσα στο σχολείο προσπαθούν να αντιμετωπίσουν και να λύσουν τα προβλήματα αυτά. Αυτό κάνουν και οι Άγγλοι, το ίδιο γίνεται στη Γερμανία, Σουηδία, Τσεχία. Θα τα προσπεράσω αυτά, γιατί σας είναι λίγο πολύ γνωστά.

Το δικό μας το πρόγραμμα είναι φιλόδοξο. Το τονίσατε και εσείς, ότι έχουμε ανάγκη να επιμορφώσουμε και τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς. Το δικό μας το πρόγραμμα, λοιπόν, έχει φιλόδοξες επιμορφωτικές δραστηριότητες, που σκοπεύουμε να τις υλοποιήσουμε σε δυο φάσεις.

Στην πρώτη φάση, και αυτό το έχουμε αρχίσει κιόλας, επιδιώκουμε μια ανοιχτή συζήτηση με εκπαιδευτικούς, με παράγοντες της εκπαίδευσης, προϊσταμένους, συμβούλους, διοικητικούς, επόπτες της εκπαίδευσης και με την τοπική και την νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, για να ανταλλάξουμε απόψεις με όλους αυτούς τους φορείς για το ποιο είμαστε, ποιο είναι το πρόγραμμά μας, τι σκοπούς έχουμε, τι προβλήματα υπάρχουν και πώς μπορούν και αυτοί από τη σκοπιά τους να μας βοηθήσουν. Ήδη έχουμε κάνει έξι μεγάλες συγκεντρώσεις στη Λάρισα, στη Θεσσαλονίκη, στην Καβάλα, στην Ξάνθη, στην Κομοτηνή και σήμερα στα Γιάννενα και πιστεύω ότι σύντομα, ίσως τον Ιούνιο, θα κάνουμε και μερικές άλλες. Δεν ξέρω πού ακριβώς, αλλά θα πάμε Αθήνα, Κόρινθο, Πάτρα, Ιόνια νησιά, Ηράκλειο και σε άλλους χώρους, για να κάνουμε αυτή την πρώτη ενημέρωση και επικοινωνία σε ένα ανοιχτό επίπεδο.

Η δεύτερη φάση της επιμόρφωσης, που εμείς θέλουμε να προσφέρουμε, θα γίνει με κέντρο το σχολείο. Σε μας πια αυτό έχει γίνει πεποίθηση και, όταν λέω «σε μας», εννοώ τους υπεύθυνους του Προγράμματος. Θα είναι δηλαδή περιορισμένη σε έκταση η παρέμβασή μας και η θεματική θα είναι εξειδικευμένη.

Μερικοί βασικοί τομείς θεμάτων και προβλημάτων, που έχουμε επισημάνει ότι ενδιαφέρουν τους εκπαιδευτικούς και που θα κουβεντιάσουμε σε αυτές τις κλειστές συναντήσεις, είναι κυρίως η διδασκαλία της νεοελληνικής ως μητρικής, δεύτερης και ξένης γλώσσας στο ενιαίο σχολείο. Επίσης, η αντιμετώπιση προβλημάτων συμπεριφοράς στο σύγχρονο σχολείο, κυρίως επιθετικότητα, ρατσισμός, προκαταλήψεις, αποδοχή της ετερότητας. Ένα άλλο θέμα είναι η πρόληψη σχολικής αποτυχίας στο σύγχρονο σχολείο, τι μπορούμε να κάνουμε, γιατί όλα αυτά τα πράγματα που τονίζονται ότι «ο δάσκαλος θα κάνει αυτό και εκείνο.. » Ποιος δάσκαλος; Για να δούμε, ποιον δάσκαλο έχουμε σήμερα στο σχολείο και τι κατάρτιση έχει αυτός ο καημένος.

Θεωρούμε, λοιπόν, πολύ σημαντικό πρώτα να δώσουμε πληροφορίες και μετά να ζητήσουμε από αυτούς τους ανθρώπους. Είναι πολύ σημαντικό να κουβεντιάσουμε λίγο για το ρόλο της μητρικής γλώσσας στην εκμάθηση των άλλων γλωσσών, ιδιαίτερα για τους αλλόγλωσσους και για τα παιδιά των παλιννοστούντων. Να κουβεντιάσουμε λίγο για το ρόλο της οικογένειας στη δημιουργία κινήτρων για μάθηση, κάτι που τονίστηκε πάρα πολλές φορές σε πολλές εισηγήσεις ότι η οικογένεια πρέπει να κάνει πολλά. Ποια οικογένεια; Ξέρετε πολύ καλά, ότι σήμερα στην πατρίδα μας το να γίνει κανείς γονιός, είναι υπόθεση ενός λεπτού. Το να αποδειχτείς άξιος του ονόματος «γονιός» είναι πάρα πολύ δύσκολο και αυτό είναι το πιο σημαντικό πράγμα, πώς να μπορέσω να πείσω το γονιό ότι «κοίταξε αυτά τα πλάσματα που έχεις φέρει στο κόσμο είναι πάρα πολύ σημαντικά και θέλουν τη διαρκή συμπαράστασή σου». Άρα, λοιπόν, και οι γονείς μας χρειάζονται και είναι πάρα πολύ σημαντικό πράγμα.

Η επικοινωνία στο σχολείο, επίσης, είναι πάρα πολύ σημαντική και ιδιαίτερα η επικοινωνία σε τάξεις που είναι μεικτής προέλευσης και έχουν παιδιά από διαφορετικές χώρες· και βέβαια οι διδακτικές προσεγγίσεις. Είναι πολύ σημαντικό πράγμα να πω στο δάσκαλο: «για να δούμε, ρε δάσκαλε, όταν έχεις τρία Αλβανάκια, πέντε Βουλγαράκια, τρία τσιγγανάκια και πέντε άλλα παιδάκια, τι κάνεις και πώς διδάσκεις; Και πώς μπορείς να ικανοποιήσεις όλα αυτά τα επίπεδα»; Υπάρχουν

λύσεις; Και βέβαια υπάρχουν. Αλλά ο δάσκαλος θέλει ενημέρωση σε αυτούς τους τομείς.

Πρέπει επίσης να τονίσω ότι η επιμόρφωση των ενηλίκων δεν είναι εύκολη υπόθεση. Έχει μια δική της φιλοσοφία και μια δική της συλλογιστική. Υπάρχουν ορισμένες βασικές αρχές που, αν δεν τις λάβουμε υπόψη μας, καταλαβαίνετε ότι δεν μπορούμε να καταφέρουμε πολλά πράγματα.

Μια πρώτη αρχή σε επιμόρφωση με ενήλικες και ιδιαίτερα με εκπαιδευτικούς, είναι η αρχή της ανταποδοτικότητας. Και επιτρέψτε μας η εμπειρία, που κουβαλάμε τόσα χρόνια, να μας έχει πείσει γι' αυτό. Δηλαδή, όταν κάνεις σεμινάρια με εκπαιδευτικούς, η μάθηση των ενηλίκων είναι αποδοτική, όταν η ενημέρωση των ενηλίκων αλλά και η γνώση που αποκτούν, σχετίζεται άμεσα με το διδακτικό και το εκπαιδευτικό τους έργο. Έχουν δηλαδή ανταποδοτικό χαρακτήρα, όταν πράγματι ο άλλος πιστεύει ότι κερδίζει από αυτά τα οποία θα έρθει να ακούσει. Είναι ενδιαφέρον βέβαια να ακούσεις διάφορες θεωρίες, αλλά ο δάσκαλος, που είναι και κουρασμένος κατά τη διάρκεια της ημέρας, θέλει να ακούσει πράγματα που να έχουν άμεση εφαρμογή στο διδακτικό του έργο. Αυτό τι σημαίνει πρακτικά;

Αυτό σημαίνει ότι ένα επιμορφωτικό πρόγραμμα, που απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς θέλει πολλή προσοχή πρώτον ως προς το είδος των πληροφοριών και των γνώσεων, που θα προσφέρουν σ' αυτούς, δεύτερον όσον αφορά στα κριτήρια σύμφωνα με τα οποία θα γίνει αυτή η επιλογή των πληροφοριών, τρίτον πόσο έγκυρες, αξιόπιστες και αντικειμενικές είναι αυτές οι πληροφορίες και τέταρτον πώς θα προσφερθούν. Θα μιλήσω λίγο στην συνέχεια για τον τρόπο προσφοράς και επικοινωνίας, που σας ενδιαφέρει και ως εκπαιδευτικούς στην τάξη.

Μια δεύτερη αρχή είναι η αρχή της κατανόησης και της δημιουργικής αφομοίωσης των παρεχομένων γνώσεων. Αυτό σημαίνει ότι η επικοινωνία με τους ενήλικες απαιτεί οι γνώσεις, που παρέχονται, να είναι εύκολα κατανοητές και αφομοιώσιμες. Ένας δάσκαλος κουρασμένος, που έρχεται να παρακολουθήσει ένα επιμορφωτικό σεμινάριο, αν τον αρχίσεις με ορολογίες «επιστημονικότητες» και παιδεύεται μισή ώρα να σκεφτεί τι του είπες, καταλαβαίνετε ότι τον έχασες. Αυτό σημαίνει λοιπόν ότι θέλουν γνώσεις απλές και άμεσες, αλλά όχι απλοϊκές και όχι

αντιεπισημονικές. Μπορούμε να δώσουμε επιστημονική γνώση με απλό και κατανοητό τρόπο. Και αυτός ο απλός και κατανοητός τρόπος έχει κυρίως να κάνει με τον κώδικα επικοινωνίας που θα χρησιμοποιήσω. Έναν κώδικα που να είναι προσαρμοσμένος στο επίπεδό τους.

Μια τρίτη αρχή είναι η αρχή της αυτενεργούς ανακάλυψης των γνώσεων. Έχει νόημα ένα σεμινάριο με ενήλικες, όταν και οι ίδιοι συμμετέχουν δημιουργικά στην κατάρτιση της γνώσης. Γι' αυτό συνιστάται ιδιαίτερα σε επιμορφωτές ενηλίκων να τους προτρέπουν να μελετούν οι ίδιοι κείμενα, να τους δίνουν φωτοτυπίες και να μην είναι μόνο παθητικοί ακροατές διαφόρων πραγμάτων. Ο επιμορφωτής είναι συνεργάτης, συνερευνητής στη διαδικασία της μάθησης μαζί με τους επιμορφούμενους.

Μια τέταρτη αρχή είναι η αρχή της συνεργατικότητας, που σημαίνει ότι η ομαδική διερεύνηση θεμάτων και προβλημάτων με ενήλικες θεωρείται πολύ αποτελεσματικός τρόπος μάθησης. Βέβαια, το περιβάλλον της μάθησης παίζει πολύ σημαντικό ρόλο, η «οικολογία» της αίθουσας, που γίνονται τα σεμινάρια, είναι πολύ σημαντικός παράγοντας. Για παράδειγμα, αν βάλεις σε κάτι σκληρές και μικρές καρέκλες έναν άνθρωπο σαν και μένα καταλαβαίνεις ότι έχω υποχρέωση να καθίσω και μετά θα σηκωθώ να φύγω... Άρα, είναι πάρα πολύ σημαντικό πράγμα το περιβάλλον, για να μπορεί να γίνει η επιμόρφωση. Και επίσης, πολύ σημαντικό ρόλο σε μια επιμόρφωση παίζει η αποφυγή καταπιέσεων και καταναγκασμών απειλώντας τους επιμορφούμενους. Αυτά τα πράγματα δεν «πιάνουν».

Και τέλος βασική αρχή για επιμόρφωση των ενηλίκων είναι ότι πρέπει η επιμόρφωση να είναι συνεχής. Δηλαδή, να μη γίνεται σήμερα και ύστερα από δέκα χρόνια να ξαναγίνει πάλι. Από τη στιγμή που υπάρχει αυτή η ασυνέχεια δεν έχει και νόημα. Και δεύτερον να υπάρχουν και κίνητρα. Το ξέρετε πάρα πολύ καλά ότι σε όλο τον πολιτισμένο κόσμο όσοι παρακολουθούν σεμινάρια παίρνουν μια βεβαίωση, παίρνουν κάτι που να έχει και ουσιαστικό αντίκρισμα και στην υπηρεσία τους και όχι απλά να το έχουν για να δείχνουν, για παράδειγμα, στην πεθερά ή στον πεθερό και να πουν ότι «να, εγώ έχω και μια βεβαίωση και από τα Γιάννενα». Δυστυχώς, έως τώρα

αυτά τα κίνητρα δεν έχουν αποκτήσει «σάρκα και οστά». Στα σχολεία μας αρχίζουν σιγά-σιγά να τα εκτιμούν.

Ένα άλλο πράγμα, που θέλω να τονίσω, είναι οι μορφές επικοινωνίας και είναι πάρα πολύ σημαντικό. Υπάρχουν πολλοί τρόποι για να επικοινωνήσει κανείς με τους επιμορφούμενους. Και επειδή είστε και εκπαιδευτικοί οι περισσότεροι, μια καλή μορφή επικοινωνίας είναι η διάλεξη. Καλή ώρα, αυτό που κάνω εγώ τώρα. Πότε γίνεται όμως αυτό; Όταν έχω ένα μικρό ακροατήριο. Και να θέλω τώρα να κάνω συζήτηση, δεν μπορώ. Είναι όμως ένας καλός τρόπος επικοινωνίας, γιατί επιτρέπει παροχή γνώσεων και μπορείς να ελέγξεις ένα μεγάλο ακροατήριο, αλλά έχει και βασικά μειονεκτήματα. Είναι λοιπόν αυτή η μορφή επικοινωνίας, όμως είναι η χειρότερη μορφή επιμόρφωσης, γιατί κανένας δε βλέπει τι γίνεται από πίσω. Αυτός είναι κακός τρόπος επιμόρφωσης ενηλίκων. Όμως είναι αναγκαίος, όταν δε μπορείς να κάνεις διαφορετικά.

Ο δεύτερος τρόπος επικοινωνίας είναι αυτός που επιχειρούμε σήμερα. Υπάρχει δηλαδή μια σύντομη εισήγηση και μετά γίνονται ορισμένες διευκρινιστικές ερωτήσεις. Πάντως εμείς δεν έχουμε καμία ψευδαίσθηση ότι κάνουμε διάλογο, αφού αυτός λέγεται ψευδοδιάλογος. Αν ήθελα να κάνω ουσιαστικό διάλογο, θα έπρεπε να είχε την ακόλουθη μορφή, δηλαδή να ρωτάτε εμένα και να μην είναι αυτό που λέμε εμείς οι παιδαγωγοί, «δασκαλοκεντρική» επικοινωνία. Να μπορεί δηλαδή να ρωτήσει ο κ. Γεωργίου εμένα και μετά τον κ. Γεωργίου να τον ρωτήσει ο κ. Αυδίκος και μετά η Μαρία και μετά η Ελένη και μετά ο Κώστας και να γίνει έτσι πραγματικά μια ουσιαστική ανταλλαγή απόψεων. Όμως και αυτή είναι μια λύση ανάγκης.

Υπάρχει επίσης και μια άλλη μορφή επικοινωνίας, το στρογγυλό τραπέζι ή το συμπόσιο. Είναι ένας πολύ καλός τρόπος επικοινωνίας, γιατί βλέπεις τον απέναντί σου. Δεν είναι δυνατόν να στραβολαιμιάζεις, για να δεις ποιος μιλάει.

Επίσης ένας άλλος πολύ καλός τρόπος είναι η επίσκεψη σε σχολεία. Να πάμε να δούμε την πηγή του προβλήματος, να μπούμε μέσα και να δούμε και τους μαθητές και τους δασκάλους και τους γονείς. Να μην «βυζαντινολογούμε». Εντάξει έχουμε καταγράψει τρεις χιλιάδες προβλήματα. Αυτά πρέπει να τα δούμε στην πράξη και αν χωράει κάποιου είδους παρέμβαση. Αυτό είπε και χτες η ομάδα του κ. Μυλωνά από

την Πάτρα, ότι δηλαδή χρειαζόμαστε πολλούς τρόπους παρατήρησης. Να έχω και συμμετοχική παρατήρηση, να έχω και απλή παρατήρηση, να έχω και έρευνα δράσης, να μπορώ να παρεμβαίνω... Είναι πολύ σημαντικοί αυτοί οι τρόποι.

Τι θα κάνουμε εμείς στο πρόγραμμά μας τώρα, για να έρθουμε στο ζητούμενο. Εμείς θα ακολουθήσουμε δυο μορφές επικοινωνίας. Η πρώτη για την οποία σας είπα ότι έχουμε επαφή με το πλατύ κοινό και με παράγοντες της εκπαίδευσης και με την τοπική και νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, είναι η εισήγηση και μια μορφή διαλόγου, που κατά την δική μου άποψη δεν είναι διάλογος αλλά ψευδοδιάλογος. Η δεύτερη μορφή παρέμβασης, που σκοπεύουμε να κάνουμε, είναι η παρέμβαση με ομάδες και με στρογγυλό τραπέζι.

Όλα αυτά τα πράγματα, για να γίνουν πράξη, χρειάζονται τη βοήθειά σας. Εμείς σας είπαμε μια λίστα με θέματα και προβλήματα, τα οποία σκοπεύουμε να κουβεντιάσουμε. Θέλουμε και τη δική σας την παρέμβαση, όλα αυτά τα ωραία πράγματα που μας είπατε, θέλουμε θεματικές και θέλουμε να μας πείτε ότι «κ. Αθανασίου, κ. Παπακωνσταντίνου στο τάδε μέρος θέλουμε να κάνουμε μια συνάντηση με αυτό το θέμα», και θα είμαστε κοντά σας. Εμείς θα προγραμματίσουμε αλλά ο δικός μας ο προγραμματισμός δεν έχει ελπίδες να πετύχει, αν εσείς δε μας στηρίξετε, αν εσείς δε μας βοηθήσετε. Άρα, είναι πολύ σημαντικό να έχουμε και τη βοήθειά σας.

Για να κλείσω, ο δεύτερος στόχος είναι η επικοινωνία με τους γονείς. Ειλικρινά το εννοούμε· εσείς διαπιστώνετε αυτή την ανάγκη, αλλά εμείς θα το κάνουμε, και στο προηγούμενο πρόγραμμα το είχαμε κάνει, και είμαστε ευτυχείς, γιατί ήδη έχουμε στελέχη εδώ μέσα που μπορούν να επικοινωνήσουν με τους γονείς. Θα φτιάξουμε και αλλά στελέχη και, όταν λέμε «θα κάνουμε», ο πληθυντικός δεν είναι ο πληθυντικός ευγενείας, αλλά το εννοούμε πραγματικά, θέλουμε τη βοήθειά σας. Εμείς θα είμαστε κοντά σας, δίπλα σας, πλάι σας και όχι μπροστά σας. Θα βρούμε ανθρώπους ειδικούς να κουβεντιάσουμε γι' αυτά τα θέματα, αλλά με τη δική σας τη βοήθεια, με τη δική σας συμπαράσταση. Εσείς θα μας πείτε «να ένας ψυχολόγος, να ένας κοινωνικός λειτουργός, να ένας άνθρωπος που θα μπορεί να βοηθήσει σε αυτό τον τομέα, να ένας σχολικός σύμβουλος». Να ενεργοποιήσουμε όλη τη δυνατότητα.

Θέλω σας παρακαλώ πολύ να καταλάβετε ότι δεν είμαστε στο «εμείς» ως πρόγραμμα και η πολιτεία από την άλλη πλευρά. Δεν έχουμε πρόθεση να ανατρέψουμε αυτό που γίνεται σήμερα στα σχολεία, αλλά πρόθεσή μας είναι να είμαστε συνεργάτες, συμπαραστάτες του σχολείου. Το έχουμε πει πάρα πολλές φορές και με το εκπαιδευτικό υλικό, που έχουμε ετοιμάσει, και με τις παρεμβάσεις μας. Δεν έχουμε σκοπό να αντικαταστήσουμε την καθεστηκυία τάξη, αλλά έχουμε σκοπό να τη βοηθήσουμε και οι δικές μας οι παρεμβάσεις με τους γονείς έχουν ως στόχο να πηγαίνουμε στους τόπους όπου είναι οι γονείς, ιδιαίτερα οι γονείς συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων, γιατί ακούστηκε και θα ακουστεί και στη συνέχεια ότι στόχος του προγράμματός μας δεν είναι μόνο τα τσιγγανόπαιδα. Βεβαίως, αυτό είναι το «target group», αυτή είναι η ομάδα που μας ενδιαφέρει, αλλά στόχος του προγράμματός μας είναι και όλα τα υπόλοιπα τα παιδάκια, που έχουν προβλήματα, των αλλοδαπών, των παλιννοστούντων, τα παιδιά που δεν έχουν κίνητρα να πάνε στο σχολείο, τα παιδιά που έχουν μειωμένη και χαμηλή επίδοση, τα παιδιά που έχουν ελλιπή φοίτηση.

Όλα αυτά είναι στόχος του προγράμματός μας και αυτοί οι γονείς μας ενδιαφέρουν. Δεν έχει νόημα να θεραπεύσουμε μόνο μια ομάδα και όλοι οι άλλοι να χαθούν. Μιλάμε για ενιαίο σχολείο και το εννοούμε το «ενιαίο σχολείο», μιλάμε για διαπολιτισμική εκπαίδευση και την εννοούμε αυτήν τη «διαπολιτισμική εκπαίδευση», που σημαίνει ότι θα πρέπει να βοηθήσουμε τους εκπαιδευτικούς.

Και θα κλείσω με αυτό, ότι καμία καινοτομία πουθενά στον κόσμο δεν έχει πιθανότητα να πετύχει, αν οι άνθρωποι, που θα αναλάβουν να την ενεργοποιήσουν, δεν είναι επαρκώς καταρτισμένοι. Ότι και να κάνουμε, ό,τι και να πούμε χρειαζόμαστε πρώτα εκπαιδευτικούς. Και πολύ σωστά τονίστηκε ότι η επιμόρφωση δε θα αρχίσει από το λύκειο. Εκεί πια «μας πήρε ο ποταμός» και λίγα πράγματα μπορούμε να κάνουμε. Η επιμόρφωση πρέπει να αρχίσει από το νηπιαγωγείο, και εκεί πρέπει να βάλουμε τις βάσεις και εκεί πρέπει να παρέμβουμε και είναι πολύ σημαντικό πράγμα αυτό.

Και επειδή έχω τη χαρά να έχω δουλέψει με νηπιαγωγούς στα προγράμματα εξομοίωσης και με δασκάλους, ξέρω ότι πραγματικά είναι ένας ενδιαφέρον χώρος,

έχει πάρα πολύ «ψωμί» και μπορούμε να κάνουμε πάρα πολλά πράγματα σε αυτό τον τομέα.

Φίλες και φίλοι, δυο κουβέντες ακόμη... Είμαστε σε μια εποχή που τρέχει με ταχύτητα. Είμαστε σε μια κοινωνία που συνεχώς μεταβάλλεται. Το έργο του σχολείου σήμερα πραγματικά μπορεί να είναι ελκυστικό, ερεθιστικό αλλά και πολύ δύσκολο. Δεν μπορεί ο δάσκαλος με τα εφόδια που σήμερα έχει να ανταποκριθεί στο έργο του, θέλει βοήθεια. Δεν μπορεί ο γονιός με τα εφόδια που έχει να ανταποκριθεί στην αγωγή των παιδιών του και θέλει βοήθεια.

Εμείς λοιπόν ως ηγεσία του προγράμματος και με τη δική σας τη συμπαράσταση θα είμαστε κοντά σε αυτούς τους ανθρώπους, για να τους βοηθήσουμε να ανταποκριθούν όσο καλύτερα γίνεται στην αποστολή τους.